

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 71 0 К 211734 19 Квлз
Бања Лука, 17.10.2019. године

У ИМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ!

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Обрена Бужанина, као председника вијећа, Весне Антонић, Горане Микеш, Даниеле Миловановић и Желимира Барића, као чланова вијећа, уз учешће записничара Соње Матић, у кривичном предмету против осуђених Р. и А.Б., због продуженог кривичног дјела преваре из члана 239. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног закона Републике Српске, одлучујући о Захтјеву за заштиту законитости, који је поднио бранилац осуђених, адвокат М.Р.Д., адвокат из Б.Л., против правоснажних пресуда Основног суда у Бањој Луци број 71 0 К 211734 15 К од 08.02.2019. године и Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 К 211734 19 Кж од 13.06.2019. године, у сједници вијећа одржаној 17.10.2019. године, донио је

ПРЕСУДУ

Захтјев за заштиту законитости се одбија, као неоснован.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 К 211734 15 К од 08.02.2019. године, оглашени су кривим оптужени Р.Б. и А.Б., због продуженог кривичног дјела преваре из члана 239. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног закона Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 01/12 и 67/13 у даљем тексту: КЗ РС), за које им је изречена новчана казна и то Р.Б. у износу од 5.000,00 (петхиљада) КМ, а А.Б. у износу од 3.000,00 (трихиљаде) КМ коју су били дужни платити у року 90 дана и истовремено је одређено да уколико оптужени у остављеном року не плате новчану казну у цјелости или дјелимично, суд ће наредити њено принудно извршење у року од једне године, па ако ни у том року новчане казна не плате суд ће донијети одлуку о замјени новчане казне казном затвора, на начин да ће се 100,00 КМ новчане казне замијени једним даном казне затвора. На основу члана 108. став 3. Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 53/12, 91/17 и 66/18 у даљем тексту: ЗКП РС), оштећени: „М.“ д.о.о. Г., „З.С.“ д.о.о. С., „В.“ АД Б., „С.“ д.о.о. Л., „Д.п.“ д.о.о. Б., „О.З“ д.о.о. Б., „Ш.к.“ Л., „В.и.“ д.о.о. Б., „МВ I.“ д.о.о. Б., „А.“ д.о.о. Б., А.“ д.о.о. М.–ПЈ Л., „V.t.“ д.о.о. Л., „С.к.“ д.д. К., ДК Т.“, д.о.о. С., ПЈ Б. се са постављеним имовинскоправним захтјевом упућују на парнични поступак. На основу члана 99. став 1. ЗКП РС, у вези са чланом 96. ЗКП РС оптужени су дужни платити трошкове поступка у износу од по 300,00 КМ у року од 30 дана по правоснажности пресуде.

У поступку по жалби, пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 К 211734 19 Кж од 13.06.2019. године, одбијене су, као неосноване жалбе оптужених Р.Б. и А.Б., док је, уважавањем жалбе окружног јавног тужиоца у Б., преиначена првостепена пресуда, у одлуци о кривичној санкцији, тако да је оптуженом Р.Б. за кривично дјело преваре из члана 239. став 3. у вези са ставом 1. КЗ РС, на основу истог законског прописа изричена казна затвора од 6 (шест) мјесеци. У преосталом дијелу првостепена пресуда остала је неизмијењена.

Против наведених правоснажних пресуда, бранилац осуђених Р.Б. и А.Б. рођене М., адвокат М.Р.Д., благовремено је поднио Захтјев за заштиту законитости (у даљем тексту: Захтјев), због повреде Кривичног закона, која се огледа у томе што постоје околности које искључују кривично гоњење, а самим тим и кривичну одговорност, јер је наступила застарјелост кривичног гоњења, па тиме и немогућност изрицања казне, а у односу на осуђеног Р.Б. и због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачке г) ЗКП РС повреде права на одбрану, јер осуђеном није дата могућност да узме браниоца по службеној дужности, па тако није могао да заштити своја права због недовољног правног искуства.

У смислу члана 353. став 1. ЗКП РС, републички јавни тужилац Бранко Митровић, у поднеску под бројем Т13 0 КТЗ 0018002 19 од 10.9.2019. године, предложио је да се, у смислу одредбе члана 355. ЗКП РС, Захтјев одбије, као неоснован.

Приликом одлучивања о Захтјеву, овај суд се у смислу одредбе члана 354. став 1. ЗКП РС, ограничио само на испитивање оних повреда закона на које се позвао подносилац Захтјева, те је одлучено као у изреци ове пресуде из следећих разлога:

Захтјев није основан.

У смислу одредбе члана 350. став 1. ЗКП РС, Захтјев се може поднијети против правоснажне пресуде само у случајевима повреде Кривичног закона, те повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС, која се манифестује у повреди права на одбрану, уз ограничења прописана у ставу 2. и 3. тог члана. Тим ограничењима је искључена могућност улагања овог правног лијека ако није изјављена жалба на првостепену пресуду, као редовни правни лијек, а на наведене повреде материјалног и процесног закона се није могуће позивати у Захтјеву, ако нису биле изнесене у жалби (осим ако се ради о повреди учињеној у жалбеном поступку). Осим тога искључена је могућност улагања овог правног лијека против пресуде Врховног суда донесене у трећем степену.

Нису основани аргументи из Захтјева, којима се указује на повреду Кривичног закона и тиме оспорава законитост у доношењу побијаних пресуда. Наиме, осуђени су оглашени кривим за кривично дјело преваре из члана 239. став 3. у вези са ставом 1. КЗ РС за које је прописана казна затвора од 6 мјесеци до 5 година, а за које по члану 111. став 1. тачке 4. КЗ РС релативна застарјелост кривичног гоњења наступа протеком 10 година од дана извршења кривичног дјела. Застарјелост није наступила ни по новом Кривичном законикуну („Службени

гласник Републике Српске“, број 64/17, у даљем тексту: Кривични Законик) који за кривично дјело преваре из члана 230. став 3. у вези са ставом 1. КЗ РС прописује казну затвора од 1 до 5 година, дакле, прописује строжију казну од казне која је прописана КЗ РС, а за које кривично дјело по члану 95. став 1. тачке 5 Кривичног Законика релативна застарјелост кривичног гоњења наступа протеком 5 година од дана извршења кривичног дјела, а апсолутна застарјелост наступа протеком 10 година од дана извршења кривичног дјела. Дакле, закон који прописује дужи рок застарјевања, не сматра се строжијим само због те чињенице тако да нови Кривични законик, супротно аргументима из Захтјева, није блажи у односу на КЗ РС, који је важио у вријеме извршења кривичног дјела (10.09.2009 до 5.10.2009. године), а који закон је примјењен.

Слиједом наведеног, су неосновани аргументи из Захтјева, којима се, у односу на општи дио одредби новог закона, са аспекта временског важења кривичног законодавства и врсте кривичних санкција, указује на повреду Кривичног закона.

Надаље, Захтјев повреду права на одбрану из члана 311. став 1. тачке г) ЗКП РС, конституише на тези да су нижестепени судови пропустили осуђеном Радославу Бјелошевићу поставити браниоца.

За правилно разрјешење овог правног питања мора се поћи од тога да је право на одбрану основно Уставом загарантовано право. Оптужени може одбрану обављати лично (лична или материјална одбрана) или путем браниоца (формална одбрана).

Формална одбрана може бити факултативна формална одбрана што значи да оптужени може, али не мора имати браниоца, а имаће га само онда ако га сам ангажује, док код обавезне формалне одбране мора имати браниоца, па ако га сам не ангажује, то постаје обавеза суда.

Закон о кривичном поступку Републике Српске је у члану 53. прописао када и у којој фази Кривичног поступка осумњичени, односно оптужени мора имати браниоца (обавезна формална одбрана). Један од критеријума који одређује када оптужени мора имати браниоца у кривичном поступку је и тежина казне која се може изрећи за одређено кривично дјело. Овај критеријум закон нормира у члану 53. став 3. ЗКП РС прописујући да након подизања оптужнице за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора 10 година или тежа казна, оптужени мора имати браниоца у вријеме достављања оптужнице. У случају да оптужени сам не узме браниоца или то не учине лица која су законом овлаштена, браниоца му је дужан, сходно одредби става 4. цитираног закона поставити суд. Осим што ова одбрана не зависи од воље оптуженог, овдје је искључена и дискрециона оцјена суда који се не може упуштати у оцјену да ли је одбрана оптуженом потребна или није, већ је дужан да поступа у складу са овом нормом, која је императивног карактера и оптуженом обезбиједи браниоца.

Надаље, закон о кривичном поступку дозвољава и дискрециону оцјену суда да процијени да ли је оптуженом одбрана потребна а то је предвиђено у ставу 5. цитираног закона који прописује да ће се бранилац поставити осумњиченом односно оптуженом због сложеност предмета, менталног здравље или других околности у интересу правде.

Дакле, разматрајући садржано одредбе члана 53. став 3., 4. и 5. ЗКП РС у конкретном кривичном предмету суд није имао обавезу да постави оптуженом а сада осуђеном браниоца по службеној дужност, ради чега је неоснована тврдња захтјева да је повријеђено право на одбрану осуђеног садржано у одредби члана 311. став 1. тачке г) ЗКП РС.

Како из наведених разлога Захтјев браниоца осуђених није основан, то је овај суд, на основу члана 355. ЗКП РС, одлучио као у изреци ове пресуде

Записничар
Соња Матић

Предсједник вијећа
Обрен Бужанин

Тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић